

Smedesvend igen

Til den mere specifikke træning fyldte vi plasticposer med sand, men da det ikke duede, fik vi syet lærredsposer. Ved hjælp af simple snoretræk kunne vi træne forskellige legemsdele op. Noget så simpelt som en trisse fandtes ikke, og da jeg på min vej gennem landsbyen havde fundet et værksted med drejebænk og andre maskiner, stod jeg nogle eftermiddage og fremstillede trisser.

I et telegram til Lilian i Danmark bad jeg hende gå til nærmeste isenkram og købe plastictrisser – pris pr. stk. en femmer og sende dem som lyn og torden. Det var jo helt ude i hampen, at bruge flere timer på en trisse til en femmer. Når jeg nævner dette, er det for at understrege de afgrundsdybe forskelle mellem vort overflødhedshorn og et uland.

Men det blev klart for mig, at en Monkeybar var løsningen på mange af problemerne. Jeg tegnede derfor en primitiv model. Ugerne skulle kunne lege i den, vi skulle kunne hænge redskaber op, og ikke mindst den skulle indeholde en fleksibel gangbarre, der kunne indstilles til store og små personligheder.

Folkekirkens Nødhjælps værkstedspersonale var i begyndelsen afvisende, da man gik ud fra, at jeg ville have dem til at lave den. Da det gik op for dem, at jeg kun ville have priser på materialer og på timelønnen for en rask smedesvend fik piben en anden lyd.

Derefter gik jeg til værkstedet for at få et tilbud. Langt om længe kom det frem i dagens lys, men jeg kunne se, at de havde sat prisen alt for lavt, de havde begået en eller anden fejl. Vi holdt et møde, og det viste sig snart, at de ikke havde begreb skabt om at tyde en simpel teknisk tegning, en faldgrube mere var, at jeg anvendte metersystemet og de engelske tommer og fod.

Punkt for punkt gennemgik vi projektet og blev enige om en pris og leveringsdato. Var monkeybarren ikke færdig til tiden, var det bare ærgerligt, de ville ikke få en krone. (En Taka) Værkstedsfolkene betingede sig dog, at jeg deltog i arbejdet for at fjerne eventuelle faldgruber.

I baggrunden skimtes vor skolebus. Rickshawen er på vej tilbage til skolen efter at have kørt elever hjem.

Folk fra Folkekirkens Nødhjælp havde i den næste tid mange ærinder forbi den arbejdende dansker, jeg tror ikke, at de havde forestillet sig andet end, at det bare var en luftballon. Det var jo temmelig varmt.

En dag på værksted

I den næste tid var jeg efter skoletid fra kl. 2 til langt ud på aftenen på værkstedet, men det var en mere end problemfyldt affære. Mine tegninger var i millimeter-mål, et for dem hidtil ukendt begreb, de kendte kun til engelske tommer og fod fra kolonitiden.

Tommer – fod - måleværktøj

Da man havde forstået tegningerne, måtte jeg omsætte alle målene til fod og tommer, men var noget usikker på resultatet. Derfor beregnede jeg forbruget i metermål, og checkede en ekstra gang. Stor var min overraskelse, da en lastbil ankommer og læsser vandrørene af.

Teknisk skole

De havde været for lange til, at man havde kunnet køre med dem i fuld længde og havde derfor bukket dem på midten. Det betød naturligvis ekstra arbejde for os. Men usikkerheden omkring målene havde til følge, at al opmærkning blev overladt til mig, intet rør blev kappet, før jeg havde mærket op.

Spild – brok ville være penge ud af lommen

Jeg havde en dag fået et andet stålmålebånd end det sædvanlige og blev helt forvirret – røret skulle skæres på en længde af 1,85 meter – eller 1850 mm.

Nøjagtighed var et must – da senere tilpasningsarbejde dermed blev sparet. Jeg kiggede en gang – to gange – her er da noget galt. Til sidst blev jeg enig med mig selv om, at 1,85 meter var mere end mine 1,72 og jeg sammenlignede nu rørlængden med min egen højde.

Det ville nå mig til navlen. Nu kontrollerede jeg målebåndet og kunne afsløre, at de første 300 mm. manglede. Sandsynligvis havde en af smedene kommet til at kappe en ende af ved et uheld og for at undgå ubehageligheder – evt. fyring havde han ganske fikst sat det sammen, så det lignede et nyt målebånd. Jeg talte med meget store bogstaver – Dengang jeg drog af sted kom frem, og alt måleværktøj blev kontrolleret.

Strømforsyningen

fra elværket endte med to kraftige kabler, der for enden var af-isolerede og var bukket, så de virkede som kroge. En seks – syv år gammel dreng stod dagen lang på en stol. Når man råbte f. eks. på en boremaskine eller en svejsemaskine, fandt han ledningerne og hængte dem op på kabelkroge.

Løn? To skåle ris og fire kopper te.

El-svigt forekom næsten hele tiden, internt og eksternt – internt fordi isolering manglede på de fleste ledninger. Man kunne få nogle alvorlige rap over fingrene, hvis man ikke så sig godt for.

Arbejdsløsheden ligger på omkring de 25 %, så når vi lå ude i gyden, kunne det knibe med at få albuerum for de mange tilskuere. Jeg vil gætte på, at de ikke tidligere havde set en redskin (hvid mand) arbejde.

Ved et svigt var problemet, ligger fejlen hos os? Eller er elværket igen ude af drift? For at lette opklaringsarbejdet havde jeg tilsluttet en lampe til kablerne. Lyste lampen fungerede elværket.

Da vi just havde haft et cirkus i byen, fik jeg en noget skør ide. Jeg slæbte nogle meget lange bambusstokke hen og tog et aluminiumsfad frem, (tiggernes symbol). Derefter viste jeg tilskuerne, at hvis man ville stå indenfor «afspærringen», måtte man som i cirkus betale et symbolsk beløb, udenfor var det gratis. Minsandten om ikke man grinende fandt mønter frem og trådte indenfor. Jeg spurgte en af drengene:

«Hvor mange Fanta, kan vi få»

Det viste sig, at der var nok til alle de hårdtarbejdende. Da uddelingen foregik, krævede mester ind fra dybet af sin lænestol. Munterheden blev ikke mindre, da jeg bekendtgjorde:

«No Work – No Fanta».

En dog kom en ejer af en rismølle med forskellige havarerede maskindele. Ordvekslingen var heftig, de afviste ham al den stund, vi alle kunne se, at færdiggørelsen af monkeybarren lå så langt ude i fremtiden, at betalingen var i fare. Rismøllen måtte ligge stille indtil stumperne var færdige og det ville tage tid, da man skulle have stumperne ved hånden, ellers var man ikke i stand til at kopiere dem. Da jeg vurderede, at møllen godt kunne humpe videre med stumperne, som de var, foreslog jeg, at man målte delene op og tegnede dem, dermed kunne man producere de nye dele, medens møllen kørte videre. En forudsætning var, at man kunne måle nøjagtigt og gengive det i en teknisk tegning.

På en drejebænk kan man skære næsten alle former for gevind, blot man kender de mest almindelige begreber om gevind og har de nødvendige tabeller til drejbænken.

Lilian sendte tabeller fra Danmark på dansk ganske vist, men de var kvikke og fik lært at slå gevind, hvilket for alle i byen blev et kæmpe-skridt fremad.

Da jeg en dag passerer en snedker, der ligger på gaden med et stykke firkantet træ på omkring 1 meter på hver led, undrer jeg mig såre. Det var skåret ud af en kæmpe-stamme, og han havde skåret et hul ud svarende til to vinduer.

Chancerne for at skidtet skulle brække itu var store, og jeg spurgte ham, om han kendte til samling af træ ved slidsning – og ved sinkning (svalehaler, som kan ses f. eks. i skuffer.)

Teknisk skole i baghaven

Enden på komedien blev, at jeg underviste to aftener i nogle uger på «teknisk skole». En aften med byens smede og en med dens tømrere og snedkere.

Lad mig lige tilføje, at jeg også er uddannet sløjdlærer. Uafbrudt løb vi ind i næsten uoverstigelige forhindringer – her nævnes nogle få: Tegne og måleredskaber – blyanter – kuglepenne – linealer var en mangelvare. Papir, helst med 5 mm. kvadrater – ternet tog det lang tid at fremskaffe. Tommestokke – målebånd var i en elendig forfatning og byen havde kun en skydelære fra forrige århundrede. En mikrometerskrue til måling af hundrededele millimetre havde de hørt om, men aldrig set.

Flertallet havde aldrig gået i skole og kunne ikke læse og regne. Derfor havde vi besvær med at omsætte virkeligheden til en tegning – men jeg kendte nogle pædagogiske fif fra min tid som lærer, og det betød praktiske øvelser.

Vi skridtede et rum op – omsatte skridtene 10 gangs mindre til et stykke papir, næste objekt var en vinduesåbning – en dør osv.

Devisen var:

«Forestil jer, at I sidder i en helikopter og kigger ned».

På en rejse i landet viste jeg et landkort i farver frem, og spurgte om vej til den nærliggende flod, som på kortet var mærket med blåt. Men til min undren forstod ingen denne soleklare illustration. At omsætte det vanvittige engelske tommesystem til millimeter var næste hurdle, da flertallet var ude af stand til at regne.

Alle kunne se fordelene ved vort metersystem. At omsætte eksempelvis $4\frac{1}{2}$ eng. tomme til millimeter kræver, at man kan multiplicere 25,4 mm. med $4\frac{1}{2}$.

På mystisk vis fik de fat i lommeregnerne, og det løste nogle problemer – men igen måtte jeg have advarselstavlerne op – da kommafejl er almindeligt forekommende og kan give fuldstændige vanvittige resultater – lød det fra mig:

«Hvis I tror på Gud, blander jeg mig ikke, men hvis I blindt tror på lommeregneren, blander jeg mig. I skal bruge jeres fornuft – jeres hjerne – det er det, I har den den til».

Når jeg havde gennemgået en detalje, spurgte jeg:

«Er der nogen, der ikke har forstået det?»

Flere så ned i jorden, de skammede sig og følte sig vel også dumme i forhold til «naboen». Derfor måtte jeg som så ofte før foretage en pædagogisk – moralsk oprustning.

«Når du spørger – fortæller du mig: at du er interesseret, og at du gør, hvad du kan for at lære, men at min instruktion måske er for dårlig. Vi har ganske vist travlt, men vi spilder tid, hvis man ikke har forstået detaljerne, så derfor spørg, og endelig kan I jo snakke sammen og hjælpe hinanden. I må da gerne finde ud af, hvad vi senere skal tage op som emner. Hvis jeg synes dit spørgsmål er irrelevant – siger jeg det lige ud til dig – men det er ingen skam at spørge».

Ingen tvivl – det var forløsende ord.

Mit helt store problem var, når jeg skulle demonstrere div. samlinger for snedkerne. Jeg var jo vant til ganske andet værktøj og til en høvlbænk, hvor træet kunne fastspændes.

Her lå man på jorden og fastholdt emnet med tærne.

Med min rygskade kunne jeg kun sidde i kortere perioder på jorden og havde største besvær med at rejse mig igen – jeg følte mig som en klodset klumpedumpe i dette selskab

Trods sprogforbistringen – trods de primitive forhold nåede vi på rekordtid resultater, som jeg ikke i min vildeste fantasi havde drømt om – men jeg har ikke før eller siden haft så motiverede, levende og kvikke elever.

Gud tager ikke telefonen

Min afrejse stod for døren, alle knoklede måsen ud af bukserne, men elværket svigtede igen og igen.

Det lød: *«No light, no light».*

Den famøse prøvelampe var slukket. Vi kunne bare sidde med lunken te og vente. Til sidst blev det for meget for mig og jeg forkyndte, at jeg ville bede til min Vorherre.

Pladsen foran blev ryddet, ned på knæ og med foldede hænder messede jeg med en så lydelig ryst, at en præst ville bryde sammen af misundelse.

Til slut et amen. Jeg kiggede på lampen.

Den var mørk som graven. Jeg råbte:

«My God is not at home, he don't take the telephone».

Alle grinede, men det forstummede, da jeg opfordrede dem til at prøve med deres Gud. Hurtigt delte man sig i muslimer, hinduer og budhister. Ædelmodigt tilbød muslimerne (mod sædvane) de andre at begynde. Hver gang skævede man til lampen og med grinen bekendtgjorde man:

«Our God is not at home, he don't take the telephone»!

Medlem af byens ældsteråd

Arbejdet med håndværkerne fik uventede følger. Hver morgen mødte på skift to elever ved mit guest-house og med et barn på stangen og en bag på cyklen kørte vi til skolen.

Vejen var på siden af et jernbanespor. En dag blev jeg stoppet af en ældre hvidhåret – hvidskægget herre.

Ugenert spurgte han:

«Hvor gammel er du?» 60 år»!

Han troede mig ikke.

«Hvad har du i posen inden for blusen?» spurgte han. Som sandt var, svarede jeg:

«Pas og mine penge»

«Må jeg se?»

Jeg rakte ham min money-cat og han studerede grundigt indholdet og leverede den tilbage med bemærkningen:

«Du er en fattig mand, men 60 år er du da. Vi forstår ikke» fortsatte han, *«at en mand som dig, der kan så mange ting, bruger tid på sådanne nogen som dem»*, og han pegede ugenert på mine to pragteksemplarer.

«Nej!» svarede jeg: *«Det er netop grunden til, at jeg er her, disse børn har også ret til et liv»*.

Herefter inviterede han mig til møder i ældsterådet, hvor diskussionerne var ret livlige, og jeg ofte havde mere end besvær med at forklare vort samfunds love. Skattelovgivning – moms og punktafgifter voldte især besvær.

Ældsterådet fungerer nogenlunde som vor tingsret i middelalderen, mange stridigheder og lovovertrædelser blev afgjort her.

Kongres – landsmøde

Forældreorganisationerne i Bangladesh skulle afholde et landsmøde, en såkaldt kongres i byen Bogra. På de dårlige veje, ville turen normalt betyde en dagsrejse.

Vi fyldte en minibus og drog af. Kørsel i mørke i mindre biler skulle være rent selvmord, da kriminelle bander havde for vane at spænde stålwirer tværs over vejen i højde med vindspejlet. Resultatet svarede gerne til halshugning af de ombordværende. Lige før mørkets frembrud (det kommer meget hurtigt i troperne) strejkede bilen. Chaufføren pillede de steder, som han var vant til. Jeg forsøgte at overbevise ham om, at et eller andet var galt inde i motoren – men forgæves – han pillede videre.

Nær vejen lå nogle hytter, der gik jeg ned og fik oplevet en families dagligdag. På to væve arbejdede man ihærdigt. Det forekom mig lidt paradoksalt – nærmest som spild af tid – når jeg tænkte på de moderne maskiner, der spyr tekstiler ud på minisekunder. Men det var deres måde at holde sulten fra døren – måske et levn fra Gandhis tid, da han opfordrede inderne til selv at fremstille deres tøj og dermed boykottede den engelske kolonimagt.

Chaufføren havde omsider opgivet ævred – jeg blev hentet, og med venlige menneskers assistance skubbede vi bilen til nærmeste landsby. Det var aften, men det lykkedes at grave en mekaniker op. Han stillede hurtigt diagnosen – en eller flere ventiler virker ikke – måske var der også sket andre skader på motoren. En reparation ville tage flere dage. Landsbyen havde et torv og her var byens hotel. Det bestod af hylder med et tag flettet af bananblade – man kunne også købe mad og drikkevarer. Pris for en overnatning var ca. 2 kr., og alt i alt betalte jeg 10 kr. for at alle blev fodret. Ud på natten havde man fået standset en lastbil og aftalt, at vi skulle køres til nærmeste busstation.

Kryb og insekter

Under denne tur blev jeg stukket i foden af et eller andet giftigt kryb og foden svulmede op. Men trods smerterne står denne hoppende – slingrende kørsel på ladet af lastbilen stadig som noget af en drøm.

Lyset fra stjernerne på en klar tropehimmel – de hellige køer i vej-kanten – junglen som med mellemrum lukkede sig over vejen var en oplevelse også for den uromantiske John.

Bussen, som vi stod på, var på trods af, at det var dyb nat overfyldt, men vi fik alligevel med møjje tilkæmpet os nogle ståpladser. Da vi ankom til en jernbanestation skulle vi straks videre med tog. På nabosporet rangerede et andet persontog. Folk hængte uden på – klamrende sig til vinduesåbninger. Også på togets tag var der mildt sagt trængsel. Under rangeringen giver lokomotivet togvognene et ordentlig skub og en ung mand falder ned lige udenfor mit vindue, så uheldigt, at han blev kørt over ved brystkassen.

Lyden kan jeg endnu høre for mig. Her var ikke brug for førstehjælp. Ved 8 tiden om morgenen var vi fremme. Efterhånden var jeg blevet ret sløj – træt – afkræftet af en infektion i foden. Problemet forsøgte jeg selv at klare i første omgang ved at tage fodbad i koghedt vand – åbne såret blidt med en lommekniv for derefter at skure og skrubbe det med en stiv neglebørste.

Men i løbet af få timer blev jeg klar over, at lægehjælp var nødvendig. Jeg kom på et universitetshospital og fik en særdeles grundig og effektiv behandling. Da jeg kom hjem igen til Lille Danmark, voksede en knude i nakken på mig.

Jeg gik til læge og fik opereret en hvid, perleagtig tingest ud – 15 mm. i diameter og 40 mm. lang. Lægen vidste ikke, hvad det kunne være og sendte mystikken til nærmere undersøgelse.

Den havnede på Rigshospitalet, som udtalte, at et insekt havde lagt et æg, som havde udviklet sig til larve og derefter til puppe.

Værs' god – skyl.

På skolen havde jeg flere gange oplevet, at børnene vågede over mig og reagerede meget voldsomt ved at banke løs på et eller andet i græsset. Som regel var det skorpioner. På et tidspunkt overvejede jeg at indføre svømning i en fiskedam. Men jeg var bange for, at den indeholdt snegle, som bruger mennesker som vært ved at lægge æg i dem.

Larverne bevæger sig igennem nervebanerne til hjernen – hvilket er ensbetydende med døden efter svære lidelser. Et godt råd vil være, at såfremt du skal gå i vådområde – rismarker eller andet, bør du iføre dig støvler og knælange strømper.

Kongres

Jeg mødte op i kongressalen, her var vel omkring 1500 til 2000 mennesker. Jeg blev opfattet som noget af et særsyn – udstillingsgenstand måske, som alle ville snakke med, og blev spurgt, om jeg ville holde en tale, men undskyldte og bad mig fri, da jeg havde det rigtig skidt.

For enden af salen var en kæmpe stor scene badet i «bengalsk» belysning – et væld af mikrofoner og kæmpe store højtalere jævnt fordelt. Ventilatorer snurrede i loftet – luften var stillestående – temperaturen så høj, at man kunne koge æg. Anbragt på første række slappede jeg svedende af – måske faldt jeg i søvn – taler efter taler råbte og skreg – den sædvanlige råben ved sådanne møder, hvor «frelserne» taler de fortabtes sag.

Men jeg kom til «bevidsthed» ved, at det gjaldede ud i højtalerne, at nu ville mirakelmager John sige nogle forløsende ord. Med et mere end middelmådigt engelsk tumlede jeg ganske uforberedt op på de skrå brædder – i og med, at de sidste rester af hjerne beskæftigede sig med, hvad kan du dog sige til alle disse mennesker?

Jeg var på hælene. Måske for at vinde tid – hviskede jeg:

«Can You hear mee»?

Et par enkelte svage røster stønnede et: «Yes»!

«No! I can't hear you». Derefter gentog jeg, blot noget højere:

«Can You hear mee»?

Fra salen mumlede flere røster: «Yes»!

Flere var åbenbart vågnet af deres slummer.

Jeg gentog spøgen igen og igen. På et tidspunkt stod alle op og skreg af deres lungers fulde kraft: «Yes! We can hear You»!

Nu havde jeg vundet så megen tid, at jeg havde fundet en form for melodi til noget, der kunne gøre det ud for en tale. Jeg ville stille spørgsmål og selv give svarene.

«Flere har her i Bangladesh ytret ønske om anbringelse af mentalt retarderede på institutioner. Er I klar over, at det er en helt gal politik?»

I vil efterligne noget, som vi i Danmark har kæmpet imod.

Er I klar over, at hvis I bygger mammut-institutioner sætter i udviklingen tilbage? Er I klar over, at I spilder kræfter og penge? Det er et udviklingstrin, som I bør springe over og i stedet, gøre, som I gør.

Behold så mange som muligt i deres eget miljø – dvs. integrer og normaliser i det omfang, det kan lade sig gøre. Men det kan ikke gøres uden penge, jeres samfund må betale.

Er I klar over, at I tager meget grundigt fejl, når I tror, at vi i de vestlige industrilande er rige, og at I blot skal kopiere vor kultur?

Er I klar over, at I skal være kritiske og handle ud fra jeres kultur – ud fra jeres normer?

Er I klar over, at vi er fattige?

Er i klar over, at jeres kultur har værdier, som gør jer rige? Her er et par eksempler. I Danmark betaler man 50 – 60 % direkte i skat. Derudover betaler man 25 % i skat på varer, også fødevarer. For tobak – alkohol – parfumer – biler er skatten over 100 %. Resultatet er, at vi har hospitaler – skoler – universiteter – biblioteker og meget andet godt.

Men – de unge føler ikke længere ansvar for deres ældre medborgere, hvorfor disse er anbragt på institutioner. Her sidder de ældre ensomme og forladt af deres kære. De unge har intet ansvar længere, de og forældrene har jo betalt i dyre domme for at få forældrene passet.

Når jeg går rundt i jeres land, har jeg gang på gang oplevet glæde, når jeg ser det fællesskab I har i jeres familier – glæde – når jeg ser ældre deltage i familiens forefaldende arbejde. De er ikke overflødige – de gør nytte – lidt eller meget er ligegyldigt, de føler sig værdsat.

Efter, at Danmark i FN havde stemt for Menneskerettighedskonventionen, krævede den danske forældreorganisation LEV, at regeringen tog ansvar og levede op til denne konvention.

Resultatet blev en lov i 1959, som betød enorme fremskridt for handicappede. Den bengalske regering har også stemt for Menneskerettighedskonventionerne

Derfor vil jeg anbefale jer, at gå til jeres regering og kræve, at den lever op til sit ansvar.

Jeg ved godt, at I, med den regering I har, vil trække på smilebåndet, men prøv, I kan jo i værste fald kun fa nej».

Normalisering – integration – en forklaring

Den danske lov fik konsekvenser i form af landsomfattende forbedringer af psykisk udviklingshæmmedes kår. Forældreorganisationen LEV udførte et fremragende pionerarbejde og i samarbejde med forsorgsmedarbejdere slog man til lyd for, at den hidtidige opbevaring af handicappede på kæmpestore institutioner burde ophøre – i stedet skulle man skabe bo-enheder, hvor den handicappede fik muligheder for et liv, så normalt som det nu engang var muligt.

Det lykkedes i virkelighedens verden at bevise, at her var ikke tale om romantisk drømmesnak, men om fundamentale krav for at give handicappede borgere en menneskeværdig tilværelse.

Efter udlægningen af forsorgsgrenene i 1980 til amterne er principperne stort set efterlevet, Flere steder dog med noget besvær.

Monkeybarren blev færdig

Første problem var transporten fra værksted til skole, men det blev nemt løst, da fragtmandscentralen lå lige ved siden af smedeværkstedet.

Her kunne man hyre en «vognmand» også (til flytning af bohaver). Dette var dog oftest ret sparsomt.

Andet problem var at sætte barren op, så den ikke væltede. Løsningen blev at grave huller og støbe den fast.

Fragtmandscentralen

Et uventet problem var de legelystne børn. Da vi støbte monkey – barren fast skulle cementen have tid til at størkne og hærde.

Enden på komedien blev, at vi i to skoledage måtte holde vagt for at hindre ungerne i at lege i den.

Drengen i den gule bluse kan illustrere, at gåbarren kunne justeres til store og små mennesker

For at afværge følgerne af kommende oversvømmelser, uddybede vi grøfterne og øgede dæmningernes højde med murbrokker.

Aftenskole for forældre

Min køretur igennem Dacca under en generalstrejke har jeg omtalt – du vil nok spørge – hvorfor i alverden løb han den risiko? Er han ikke overmodig? Lidt dum måske?

I al sin enkelthed var situationen den, at en lang række opgaver skulle løses, inden Lilian kom – ellers ville vore planer blive kuldcastede. Jeg skulle bruge en skrivemaskine – papir – og hvis det var muligt, skaffe nogle penge. I forvejen havde jeg sendt en ansøgning til den danske ambassade. Hvad søgte jeg penge til? En monkeybar (jeg glemte dog senere at fortælle ambassadøren, at den var næsten færdig)

Hvad var mit formål?

Jeg lagde ikke skjul på, at jeg havde en skjult dagsorden, nemlig, at jeg næsten ingen kontrol havde med de midler, der blev sendt fra Danmark og Norge, men havde en fornemmelse af, trods stikprøver, at der lokalt skete uregelmæssigheder, ganske vist i småtingsafdelingen.

Den bedste kontrol ville være forældrenes – men det forudsatte, at de kunne læse – skrive – regne og noget engelsk til husbehov. Aftenskolen skulle styres af forældrene – de skulle administrere den – ansætte og afskedige – skulle suverænt afgøre, hvad de ville undervises i – af hvem – og hvordan. En aftenskole i Bangladesh skulle som model have vores lov om fritidsundervisning. Stemningen på ambassaden var positiv.

Jeg fik penge og drog af med skrivemaskinen.

Tilbage i Lalmonirhat

Møder blev holdt med the committee (skolens bestyrelse) og forældre.

På forhånd vidste jeg, at tanken om aftenskole – fritidsundervisning for forældre og interesserede var mere end problematisk – en varm kartoffel, det gjaldt derfor om at fare med lempe. Uden al tvivl ville bestyrelse – skoleleder og lærere tage imod med kyshånd – der var jo penge i det – ville de tro – men kun indtil sløret var løftet.

Forældrene ville som fromme lam sige ja og amen til alt – det kunne jo kun blive bedre. Stille og roligt forklarede jeg dem det danske system – og fremhævede, at det var en selvstyrende organisation, hvor man valgte sin egen bestyrelse – som bestod af tilmeldte elever – som administrerede – hvilket i praksis betød – at de brugte pengene, som de syntes og at de suverænt bestemte, hvad der skulle undervises i, hvordan den skulle forløbe og hvem der skulle ansættes.

Kunne I tænke jer en sådan aftenskole? Det kunne de, men så længe der ingen penge var, kunne det ikke være andet end blålys. Her løftede jeg så sløret for, at Den danske Ambassade havde doneret et mindre beløb – det kunne man starte op med – eller lade være. Snakken gik ret livligt – der var mange spørgsmål – og efterhånden tegnede, der sig et mønster.

Man skulle ved håndsoprækning tilkendegive sin mening. En finansierungsplan blev skruet sammen: Eleverne skulle betale et indskud – størrelsen skulle de beslutte senere. Elever, for hvem indskuddet var et problem, kunne udføre arbejde med vedligeholdelse af skolen.

En undervisningsplan blev skitseret: De elementære fag blev ekspederet i en ruf – derimod kneb det med at forstå formål og handlingsforløb i danske former for debatmøder, hvor man har en eller flere indledere. Nogle få emner kom på tale, og man var enige om at drøfte det senere. Flere forældre ønskede, at man serverede et eller andet gratis f. eks te og snacks. Jeg havde bemærket, at når meningstilkendegivelserne skulle finde sted, rettede flere forældre søgende øjnene mod skolelederen, som havde placeret sig bag mig. Jeg var ikke i tvivl, han forsøgte at dirigere forsamlingen og hvorfor så det? Sandsynligvis fordi der kunne være penge i det for ham.

Han så noget sur ud, da jeg bad ham bevæge sig ned bag forsamlingen. Der var smil i fleres øjne – han var gennemskuet. Sagen var ifølge bysladder, at flere forældre havde lånt penge af skolelederen og derfor

var i et afhængighedsforhold til ham. Rigtigheden af dette kunne jeg ikke gennemskue ej heller betegnelser som pengeudlåner og ågerkarl. Et års tid senere forespurgte jeg til aftenskolen og havde bedt om navn og fag på ansatte. Jeg var ikke i tvivl, skolelederen havde møvet sig ind. Flere af lærerne var absolut ukvalificerede, enkelte var fra hans familie.

Revision

Et år eller to efter min hjemkomst blev jeg anmodet om at møde en udsending fra den norske forældreorganisation. Norge havde igenem mange år været hovedsponsor. Den ansvarlige for de norske projekter i Bangladesh var Anders, med hvem jeg havde et udmærket samarbejde.

Anders forsvandt uvist af hvilken grund ret så pludseligt fra scenen – hjemkaldt sandsynligvis. I Norge kom han ud for en meget grim ulykke, der gjorde ham til invalid. Spørgsmålene til mig var uklart formulerede – de var ledende og manden søgte hele tiden at få belastende udsagn om Anders. Jeg kunne kun udtale mig positivt om Anders, og som sandt var, at både han og jeg konstant var opmærksomme på korruption, og at vi ofte drøftede, hvorledes man effektivt kunne kontrollere regnskaber og brugen af ulandshjælpen. Til slut kunne jeg kun rose Anders for hans indsats og udtale, at jeg ikke på noget tidspunkt havde haft mindste formodning om, at han havde brugt midler uhensigtsmæssigt eller for personlig vinding.

I denne periode forlangte jeg på vegne af LEV regnskab fra Lalmonirhat og kunne konstatere ved opgørelse fra banken, at man ikke havde brugt et års støtte fra LEV. Jeg foreslog derfor LEV, at man stoppede betalinger, indtil man havde modtaget en acceptabel forklaring.

Det var åbenbart ikke populært – der skete ikke mere.

Farvel til børnene – vi bliver nysgerrige turister

Ved afrejsen fra Lalmonirhat fik jeg gaver og mange pæne, men «intetsigende» ord – noget skulle man jo sige – men Salems mor stod pludselig uopfordret frem og gav mig en lodret skideballe:

«Du kan ikke tillade dig at rejse nu, hvor det går godt. Tænk på børnene, de har knyttet sig til dig og holder af dig».

Mit svar var: *«Hvis jeg skulle blive på de steder, jeg har arbejdet med handicappede af de grunde, du kommer med, var jeg aldrig nået hertil».*